

Lovelock og Gaia

Ved Beate Kvarmo

1. Bakgrunnsinformasjon

Gaia er et begrep som brukes endel innenfor holismemiljøet i dag. Det er grunn til å se nærmere på begrepets opprinnelse, og hvordan det ble re-introdusert av James Lovelock på 60-tallet.

2. Gaia fra gammelt av

var de gamle grekernes navn på jordgudinnen, Moder Jord, jorden personliggjort som gudinne, men uten at hennes skikkelse fikk noen tydelig/sterk utforming. (Svarer til Tellus hos romerne)

Gaia ble til som det første vesen etter urtidens kaos. Hun fødte himmelen (Uranos), fjellene og havet. Med sin sønn, Uranos, ble hun mor til ulike av de "rasene" som finnes i den greske mytologien, for eksempel kyklopene, titanene, hekatonkheirene med flere. I den alminnelige forestilling sto hun som en mektig guddom, snart uhyggelig, som mørkets og de døde herskerinne, snart vennlig, som den milde mor for alle levende vesener.

James Lovelocks Gaia

Tanken om jorden som en levende organisme gjenoppsto da James Lovelock bisto NASA med å forberede letingen etter liv på Mars i 60-årene. Lovelock ble da inspirert til å rette oppmerksomheten mot Jorden, for å studere hvordan livet hadde satt sitt preg på denne planeten. Dette ble utgangspunktet for Gaia-teorien.

Med utgangspunkt i 60-tallets viten, de siste vitenskapelige oppdagelser innen geologi, geokjemi, utviklingsbiologi og klimatologi utvikler Lovelock sine teorier.

Ifølge denne teorien er Jordens utvikling ikke bare et resultat av fysiske og kjemiske prosesser, men like mye de biologiske prosesser. Lovelock hovedtese er at siden livet oppsto på Jorden har det utviklet seg i en nær og direkte sammenheng med miljøet. De levende organismer er ikke bare tilpasset det fysiske miljøet, de kan også påvirke det og skape et miljø som er egnet for dem.

Gaia er en levende, selvregulerende organisme som er i stand til å påvirke klimaet, sammensetningen av atmosfæren og andre sider av miljøet slik at forholdene blir best mulig egnet for de ulike livsformene

Lovelocks syn på Gud og Gaia:

For Lovelock er utgangspunktet Gaia som vitenskap, ikke som religiøsitet. Han sier selv (i boken Gaia, vår levende jord, 1988) at han var uforberedt på den religiøsitet som skulle legges i hans teorier. For han var ikke Gaia noen guddom, men mer et uttrykk for jorden som en levende, selvregulerende organisme. Men "å leve er i seg selv en religiøs opplevelse".

Lovelock sier videre at han tenker at universet har egenskaper som gjør livets og Gaias oppståen unngåelig, men at han tror ikke at universet ble skapt med dette som formål. Han stopper med Gaia er lik Jorden er lik Tellus. Han utvider ikke begrepet til å vurdere solsystemet, galaksen eller universet som levende; da han mener at dette blir helt fordi dette blir helt uhåndgripelig

Han sier videre at Gaia, som er en levende organisme som har levd $\frac{1}{4}$ part av universets levetid, og fremdeles er full av livskraft, er så nært ved å være udødelig som noe vi overhode har bruk for å vite noe om. Gaia er en del av dette universet, og muligens også en del av Gud. Her på jorden er hun kilden til evig liv, og hun er levende nå i dag. Hun har satt menneskeheten til verden, og derfor er vi en del av henne, det vil si at hennes ubevisste målsetting er å være en planet som er egnet for liv.

Gud og Gaia, teologi og vitenskap kan være uttrykk for en og samme tanke, ifølge Lovelock. Gaia er det største av alle levende systemer, men er ikke et sansende vesen, eller en erstatning for Gud.

For Lovelock er Gaia-teorien ikke teologisk.

Men "Gaia er levende og en del av det uutsigelige universet, og menneskeheten er en del av henne.

Hans teorier vakte stor oppsikt da han lanserte dem for første gang i 1979 med boken Gaia- a new look at life on Earth.

3. Diskusjon

Da Lovelock lanserte tanken om Jorden som levende, var dette en forståelse som ikke var rådende på den tiden.

Mennesker i vesten er i dag kanskje vant til å tenke et slikt perspektiv. Men det kan være greit å vite hva som lå bak teoriene da de ble relanserte. Lovelock selv hadde ikke tenkt at denne tanken skulle taes til inntekt for en "nyreligiøsitet", der man setter Gaia=Gud.

Andre bøker av samme forfatter om emnet.

The ages of Gaia. A biography of Our LivingEarth, 1988,

Healing Gaia, 1991

Gaia- and the theory of the living planet, 19??

The Revenge of Gaia: Why the Earth is fighting back- and how we can still save humanity, 2005